

*Кожен із нас прийшов на білий світ
пізнати його, приховане відкрити,
знань, мудрості добуть, та перш за все
повинні ми навчитись говорити.*

АРТИКУЛЯЦІЙНА ГІМНАСТИКА У ВІРШОВАНОМУ СУПРОВІДІ

Для чого потрібна артикуляційна гімнастика

Артикуляційна гімнастика — це вправи для тренування органів мовлення. Адже для того, щоб дитина навчилася правильно артикулювати важкі для вимови звуки, її губи і язик мають бути достатньо сильними, гнучкими і рухливими, тривалий час утримувати певне положення, легко здійснювати перехід від одного положення до іншого. Тож на початковому етапі для засвоєння, корекції та вдосконалення основних рухів органів мовлення логопеди широко практикують артикуляційну гімнастику (до речі, батьки також можуть опанувати ази цієї гімнастики і проводити її зі своєю дитиною).

Однак інколи фахівці стикаються з тим, що певні рухи малюк ще не засвоїв, або відмовляється їх повторювати, або просто втомлюється. Тому артикуляційну гімнастику краще проводити в ігровій формі: віршовані рядки, що супроводжують виконання вправ, інсценізація казок з опорою на кольорові малюнки захоплюють дітей, емоційно насичують заняття.

Спочатку уточніть, чи знає дитина будову мовленнєвого апарату, використовуючи малюнки (*додаток 1*), загадки та “Казку про Веселого Язичка”.

Потім починайте розучувати артикуляційні вправи у наступній послідовності:

- дорослий показує малюнок, називає вправу і повільно демонструє її виконання;
- дитина виконує вправу перед дзеркалом;
- дорослий слідує за виконанням, допомагає, виправляє помилки;
- дитина виконує вправу, поступово прискорюючи темп, без дзеркала, у віршованому супроводі дорослого.

Для початку пропонуйте 1–3 вправи тривалістю 3–7 хвилин залежно від віку і температури дитини. Для 3–4-річних малюків достатньо, щоб вони могли відтвори-

ти основні рухи. У 4–5-річному віці діти мають виконувати вправи чітко й плавно, а в 6–7-річному віці — точно, швидко, в достатньому обсязі, легко переключатися з одного руху на інший та утримувати положення язика певний час без змін.

Сюжетні вправи вводять поступово, після засвоєння окремих артикуляційних вправ. Спочатку радимо розігрувати окремі епізоди, а потім об'єднувати їх в єдиний сюжет. Необхідно домагатись, щоб дитина виконувала **динамічні рухи в одному ритмі з віршованими рядками** — це сприятиме розвитку вмінь відчувати і відтворювати різні ритмічні структури.

Використовуйте під час занять сигнальні картки. Для цього відріжте кольорові малянки, подані на вкладці, заламініуйте їх або обклейте скотчем. З допомогою таких сигнальних карток ви зможете не тільки розучувати нові вправи, а й урізноманітнювати уже вивчені, вводячи ті чи інші елементи.

Загадки про Веселий Ротик (додаток 1)

Є двері червоні в будиночку тім,
та ще одні двері — білі — у нім.
Не зайчик живе там і не їжачок —
слухняний і вправний живе ... *(язичок)*.

Їсть той будиночок борщ, п'є компот
і називається просто він: ... *(рот)*.
Двері, що перші, червоні — то ... *(губи)*,
двері, що другі, — білесенькі ... *(зуби)*.

Ми ротом уміємо їсти і пити,
сміятись, співати і ... *(говорити)*.

Казка про Веселого Язичка

Жив-був Веселий Язичок у своєму будиночку. Цей будиночок мав свою назву — рот. *(У тебе є язичок? А де він живе?)*

Двері будиночка можуть відчинятися і зачинятися. *(Відкрий і закрій рот.)*

А дверей у тому будиночку аж двоє. Коли відчинити перші двері — губи, то стане видно другі двері — зуби. Коли відчинити й другі, Язичок вигляне зі свого будиночка. *(Рот відкритий. Покажи кінчиком язика верхні зуби; нижні зуби; верхню губу; нижню губу.)*

У будиночку є стеля — піднебіння. *(Покажи язиком піднебіння.)*

Артикуляційні вправи* (додаток 2)

1. Усмішка

Утримувати кілька секунд губи в усмішці, не показуючи зубів.

2. Трубочка

Зімкнути губи і витягнути їх уперед.

3. Млинець

Відкрити рот і покласти широкий язик на нижню губу.

4. Голочка

Відкрити рот і на кілька секунд показати вузький язик.

Голочка в бабці тоненька й гостренька, ну а бабуся — стара і сліпенька.
Бабці старенькій допомагаємо — нитку у голку їй затягаємо.

5. Гребінець

“Розчісувати” нижніми зубами верхню губу, верхніми зубами — нижню губу і язик.

Я маю красивий новий гребінець — розчеше він губи, такий молодець!
Розчеше язик, а не тільки губи, бо цей гребінець — мої власні зуби.

* Віршований супровід окремих вправ подано у розділі “Сюжетні вправи”.

6. Чашечка

Відкрити рот і, не торкаючись зубів, підняти вгору бічні та передні краї широкого язика.

7. Смачне варення

Облизати кінчиком язика верхню та нижню губи.

8. Грибочок

Відкрити рот, язик присмоктати до піднебіння.

9. Коник

Відкрити рот і цмокати язиком за верхніми зубами повільно, потім — швидше.

10. Маляр

Відкрити рот і погладжувати піднебіння широким кінчиком язика вперед-назад.

Я погладжу піднебіння
язиком легенько,
ніби справжній маляр білить
стелю так гладенько.

11. Гойдалка

Відкрити рот і напруженим язиком по черзі тягтися до верхніх та нижніх зубів (або до верхньої та нижньої губ).

12. Годинник

Відкрити рот і кінчиком язика рухати між кутами рота.

З боку в бік мій язичок,
ніби маятничок.
Вміє так мій язичок:
хиті-хиті, цок-цок-цок!

13. Футбол

У закритому роті натискувати напруженим язиком то на одну, то на іншу щоку (“забивати голи”).

14. Хованка

Рот широко відкрити; язик то витягувати вперед, то зтягувати углиб рота (або висунути широкий язик між зубами, а потім заховати його за нижні зуби).

15. Чистимо зуби

Кінчиком язика “чистити” спереду нижні та верхні зуби за стуленими губами.

16. Солдати

Кінчиком язика рахувати верхні та нижні зуби в закритому роті.

Вміє мій язичок любий
рахувати в роті зуби:
спершу — нижні, верхні — потім.
Зуби, як солдати в роті.

17. Жуйка

Злегка “жувати” язик то справа, то зліва.

